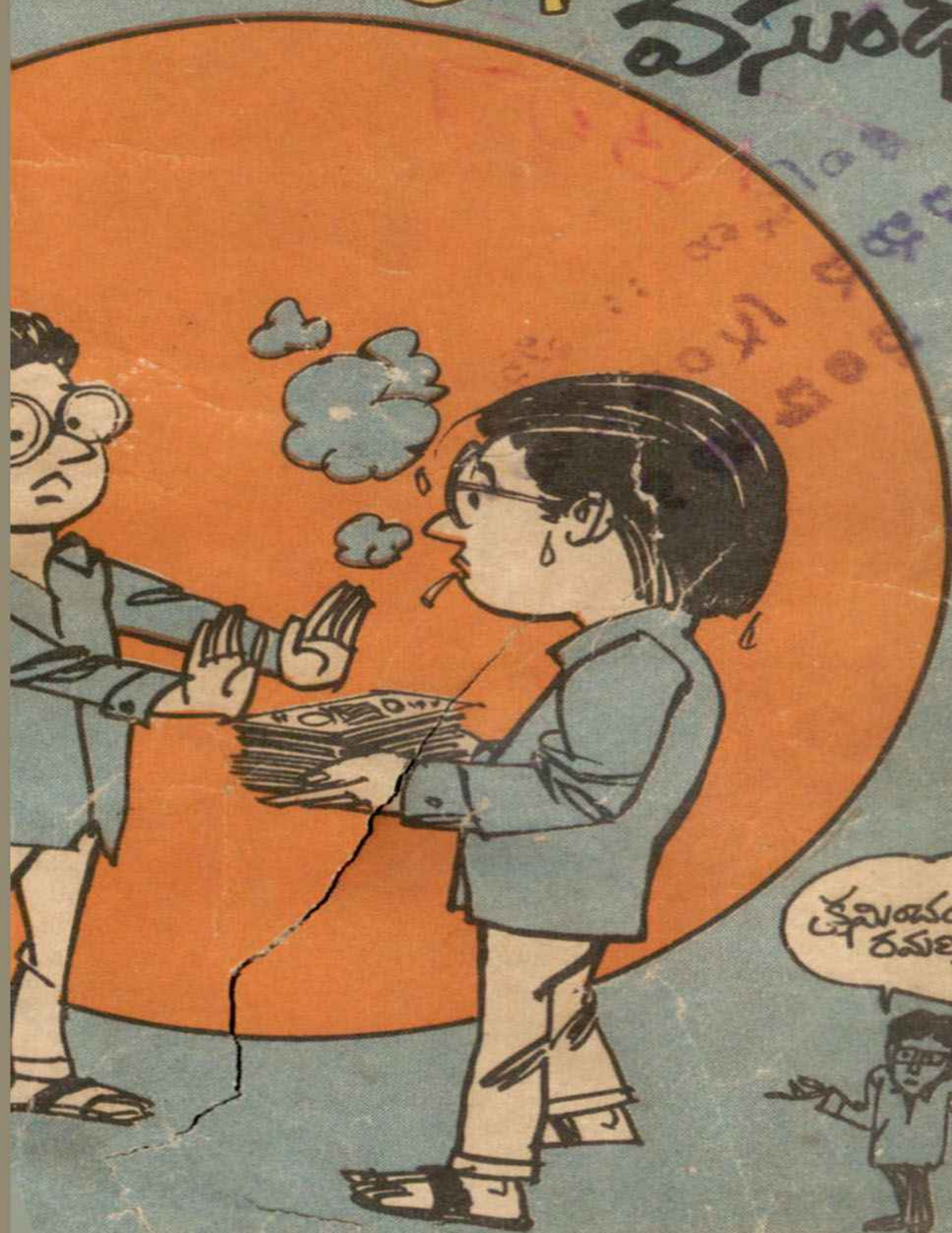

కవలకుబంధం

కవలకుబంధం

వసుధర

కవలకుబంధం
వసుధర

(I

2. 14500
12,007

యాంటీ అప్పారావు కథ

వసుంధర

జె.ఎల్.ఎల్.

వ్రానవ స్వభావానికి విజ్ఞానశాస్త్రానికి బోలెడు పోలిక వుంది. ఆ

పోలిక వల్లనే అసలు మానవుడు విజ్ఞానశాస్త్రాన్ని ప్రస్తుతపు స్థాయికి వృద్ధి పొందించగలిగాడని కూడా నాకనిస్తుంటుంది. నాకిలా అనిపించడానికి కొన్ని బలమైన కారణాలున్నాయి.

విరివిగా వస్తున్న దిన, వార, పక్ష, మాసపత్రికల ధర్మమా అని ఇప్పుడు విజ్ఞానశాస్త్రం గురించి ప్రతి సామాన్య పౌరుడికి కొన్ని కనీస విషయాలు తెలుసును. కూలంకష పరిజ్ఞానం లేకపోయినా ఈనాటి ప్రగతికి మూలకారణమైన పరమాణువు గురించి చాలా మందికి చాలా వివరాలు తెలుసును. పరమాణువును భేదించడంద్వారా అఖండశక్తి లభించగలదని—పరమాణువు ప్రోటానులు, న్యూట్రానులు, ఎలక్ట్రానులు, మెసానులు వగైరా ఉహకందనంత చిన్న పార్టికిల్స్ తో తయారయిందనీ ఎందరికో తెలుసు. అయితే చాలా మందిదాకా ఇంకా రాని విషయం యాంటీపార్టికిల్స్ సంగతి. పరమాణువులోవున్న ప్రతి పార్టికిల్ కూడా ఒక యాంటీ పార్టికిల్ ఉంది. తయారీలో రెండూ ఒకే రకంగావున్నా—ప్రవర్తనలో ఈ రెండూ విరుద్ధస్వభావం కలిగివుంటాయి. ఉదాహరణకు పాజిట్రాన్, ఎలక్ట్రాన్ రెండింటికీ బరువు ఒకటే. చార్జి కూడా సమానం. కానీ పాజిట్రాన్ ధన విద్యుత్ అయితే ఎలక్ట్రాన్ ఋణవిద్యుత్ప్రసారానికి తోడ్పడింది. అయస్కాంత శక్తిస్వభావానికి గురైనప్పుడు ఒకటి కుడివైపుకు తిరిగితే మరొకటి ఎడమవైపుకి వెడుతుంది.

యాంటీపార్టికిల్స్ ఉండడం సృష్టికే సహజస్వభావమని అంగీకరించిన వైజ్ఞానికులు—ప్రతి పార్టికిల్ కూడా యాంటీపార్టికిల్ కోసం పరిశోధన ప్రారంభించారు. వారి పరిశోధనలు విజయవంతమవుతూనూ

ఉన్నాయి.

మానవ స్వభావంలోకూడ ఇటువంటి “యాంటీ” ఎందుకు వుండరాదని నాకనిపించింది. అప్పట్నుంచీ పరిశోధనా దృష్టితో మనుష్యులను పరిశీలించ నారంభించాను. నా పరిశోధన సాగించిన పద్ధతి ఏమనగా: ఉదాహరణకు శంకరాన్ని తీసుకుంటాను. అతను సన్నగా పొట్టిగా వుంటాడు. మితభాషి. విపరీతమైన కోపం. నలుగురితోనూ చనువుగా తిరగడు. ఇన్నిరియారిటీ కాంప్లెక్సు ఫీలవుతూ సుపీరియారిటీ కాంప్లెక్సు నటిస్తాడు. డబ్బును పొదుపుగా వాడుతాడు.

శంకరంలో ఇన్ని లక్షణాలున్నాయా? కానీ ఇవన్నీ అతడిలో విశిష్ట గుణాలుకావు. ఎలక్ట్రాన్ అనగానే ఋణవిద్యుత్ దానిబరువు. వాల్యూమ్ మొదలై న ఇతర లక్షణాలు గుర్తుకురావు. అలాగే శంకరం అనగానే పదిమందికీ గుర్తుకొచ్చే ఒక లక్షణముండాలి.

అయితే ఇక్కడకూడా ఒకచిన్న చిక్కుంది. ఎదుటి వాడికి శంకరంతోవున్న అవసరాన్నిబట్టి శంకరాన్ని చూడగానే గుర్తుకు వచ్చే లక్షణంకూడా మారుతూంటుంది. తప్పుచేసిన అతని కొడుక్కు- తండ్రి కోపమే గుర్తుకు వస్తుంది. డబ్బవసరమైన మరొకడికి అతని లోభత్వమే గుర్తుకొస్తుంది. సరదాగా అతనితో కాలక్షేపం చేయాలనుకునేవాడికి అతని మిత భాషిత్వమే గుర్తుకొస్తూంటుంది. ఇలా ఇన్నిరకాల లక్షణాలు శంకరాన్ని చూడగానే గుర్తుకొచ్చే అవకాశముంది. కానీ తమ అవసరంతో నిమిత్తం లేకుండా శంకరాన్ని చూడగానే—తెలిసిన వారెవరికై నా గుర్తుకువచ్చే లక్షణం మాత్రం ఒకే ఒక్కటుండాలని నా నమ్మకం. అటువంటిది శంకరంలో ఉన్నదనికూడ నేను కనిపెట్టాను. అదే అతని కోపం. ఎంతతక్కువ మాట్లాడుతాడో అంత తక్కువ సమయంలోనే శంకరానికి కోపం వచ్చేస్తుంది. ఈ విషయం అతన్ని తల్చుకోగానే ప్రతి వారికీ గుర్తుకొస్తూంటుంది.

ఇప్పుడు శంకరం విషయమయిందా—ఇది చాలాకాలం పరిశోధించేక కనిపెట్టగలిగాను. ఇది కేవలం నా పరిశోధనలో ఒక

ముందడుగు మాత్రమే. ఇప్పుడు సన్నగా, పొట్టిగావుండి మిత భాషిత్యమూ వగైరా ఇతర లక్షణాలన్నీ శంకరంతో సమంగా కలిగి వున్న వ్యక్తికోసం నేను వెతకడం మొదలెడతాను. అతనికి శంకరానికి ఒకే ఒక్కవిషయంలో తేడా వుంటుంది. అతను పరమ శాంతమూర్తి కావాలి. ఆ శాంతమూర్తిని నేను వెదికి పట్టుకోగలిగితే అతనికి యాంటీశంకరం అని పేరు పెడతాను. .

ప్రస్తుతం నేను యాంటీశంకరం, యాంటీకృష్ణ, యాంటీ భద్రం, యాంటీసువర్చల — కోసం వెదుకుతూ వున్నాను. ఈ నలుగురిలో కొన్ని ప్రత్యేక లక్షణాలను అతికష్టంమీద ఐదెంటిపై చేయగలిగాను. కానీ యాంటీ మనుషులు మాత్రం నాకు దొరకలేదు. నా ఫియరీ తప్పా అన్న అనుమానంకూడా నాక్కలిగింది. కానీబాగా ఆలోచించేక నా ఫియరీలో ఒక చిన్నలోపం కనిపించింది. నేను వెదుకుతున్నది యాంటీ స్వభావంగల మనుష్యులగురించి. అటువంటి ప్పుడు ఆకారం ఒకేలా ఉండాలని నియమమేముంది? స్వభావానికి రూపానికి పొసగాలని లేదుగదా! శంకరం సన్నగా, పొట్టిగా వున్నాడని—యాంటీశంకరంకూడా అలాగే వుండాలనిలేదు. యాంటీ లక్షణాలు కేవలం వాళ్ళ స్వభావానికే పరిమితమయ్యుంటాయి.

ఈ దృష్టితో చూడడం మొదలెట్టేక—నేను వెతుకుతున్న యాంటీమనుష్యులు నాకు కొంచెం దగ్గరయ్యేరని చెప్పవచ్చు. కానీ ఇంకా ప్రత్యేకించి ఇతడే యాంటీ ఫలానా అనదగ్గ మనిషి నాకు దొరకలేదు. ఇదినాకు నిరుత్సాహం కలిగించిందనే చెప్పాలి.

ఇటువంటి పరిస్థితులలో హఠాత్తుగా నాకొక యాంటీమనిషి కనిపించాడు. నా హృదయం పులకరించింది. ప్రపంచానికి ఒక కొత్త ఫియరీ సమర్పిస్తున్నానన్న ఆనందంతో కాబోలు—నేను నిలు వెల్లా వణికిపోయాను. అలా వణుకుతుండగానే ఇంతకాలం నా పరిశోధన ఎందుకు ఫలించలేదో—అందుకు కారణం తఱక్కుమంది.

ఒక మనిషిలోని ప్రత్యేక లక్షణాలు పట్టుకోడానికి—కొంత టాలంటు అవసరం. ఆ టాలంటులోపిస్తే తప్పుడు ఫలితాలువచ్చే అవకాశాలుకూడా వున్నాయి. తమకున్న టాలంటుతో కొంతమంది

రచయితలు — ఇప్పటికే ప్రత్యేకలక్షణ సమన్వితమైన కొంతమంది పాత్రల్ని సృష్టించారు. నేను మామూలు జనంలో—నాకున్న కొద్ది పాటి టాలంటునీ ఉపయోగించి—ప్రత్యేక లక్షణాలున్న మనుష్యుల కోసం వెతుకుతున్నాను కానీ ఈ పాత్రలగురించి ఆలోచించలేదు. అటువంటి పాత్రలలో ముఖ్యమైనవి గురజాడవారి గిరీశం, ముళ్ళపూడి వారి అప్పారావు. గిరీశాన్ని చూడగానే ఎదుటివారికి బహుశా వెంటనే భైక్చల్ల గుర్తుకొస్తాయనుకుంటాను. కానీ అప్పారావును చూడగానే ఏం గుర్తుకువస్తుందో చెప్పడానికి బహుశా అన్నపదం వాడనవసరం లేదు. అతను అడగబోయేది అప్పు. అదీ బాకీ వసూలు చేస్తున్నంత ధీమాగా అడిగి పట్టుకుపోగలడు.

నాకిప్పుడు కనిపించిన మనిషి యాంటీ అప్పారావు. ఒక ఢియరీని కనిపెట్టిన ఘనత నాకు దక్కించినందుకు ఇతగాడి కథను నేను అందరికీ చెప్పితిరాలి. అయినా అతగాడికథ చెప్పనిదే నా ఢియరీమాత్రం ఎలా నిలబడుతుంది?

యాంటీఅప్పారావు పేరు అప్పారావు కాదు. రవి. ముళ్ళపూడి వారిభాషలో అతని పేరుకు అర్థం అబ్బుణకిరణుడు. ఈ విధంగానే అతనిపేరులోనే యాంటీ అప్పారావుని అర్థమైపోతుంది. పేరులోన నేమిగలదు పెన్నిధి అంటారుకానీ—దీని కేమంటారు?

రవి చామనచాయ రంగులో చక్కని పెర్సనాలిటి కలిగి ఉంటాడు. ఎత్తైన విగ్రహం అతనిది. నిండైన మనిషి అతడు. ముళ్ళపూడివారి అప్పారావు పొట్టిగా అనింప్రెసిన్ గా ఉంటాడని గుర్తు. రూపంలోకూడ ఇతడు—ఈవిధంగా యాంటీ అప్పారావు అని చెప్పవచ్చు.

ఇంక మిగతా విషయాలు తీసుకుంటే అప్పారావులాగే రవి కూడ ఎప్పుడూ తనగురించే తనపరంగా ఆలోచిస్తూంటాడు. అప్పారావులాగే విపరీతంగాచోక్తులు విసురుతూంటాడు. అప్పారావు లాగే అదొకరకపుభాష మాట్లాడుతుంటాడు.... లాగే ఎదుటివాడు తననేమైనా అంటున్నాడని బాధపడడు, లాగే సోషల్ సర్వీసుకు ప్రాణం పెడతాడు.... లాగే పనిమాలాచాలా ఎక్కువగాచూస్తాడు.

కానీ....లాగే పనిమాలమీద అట్టే ఇంట్రస్టుకూడా లేదు.

ఇన్నిపోలికలూ ఉన్న రవిలో చెప్పకోదగ్గ విషయం—
అతనికి అప్పులివ్వడమంటే చాలా ఉత్సాహం. ఎవరైనా అతన్ని
అప్పుఅడిగితే—శరీరం పులకరిస్తుందతనికి. సాధారణంగా లేదనడు.
వీలై నంతలో తన శక్తికిమించి అప్పులిస్తుంటాడు.

రవిలో నేను యాంటీ అప్పారావు లక్షణాలు కనిపెట్టినదొక
విచిత్రమైన ఊణం. ఆ ఊణం నాజీవితంలో ఎంతో మధురమైనది.

వాల్తేర్లో నేను యూనివర్సిటీలో చదువుకుంటున్నప్పుడు రవి
రీసెర్చి చేస్తుండేవాడు. నాకతను మూడేళ్ళకుపైగా సీనియర్. అప్పుడు
నాకతనితో అంత పరిచయంలేదు. ముఖం మాత్రం తెలుసు. అతన్ని
గురించి ఒక ఆభిప్రాయమంటూ ఏర్పరచుకోవలసిన అవసరంకూడ
నాకెన్నడూ రాలేదు.

తర్వాత నాలుగైదేళ్ళ అనంతరం భువనేశ్వర్లో అతన్ని మళ్ళీ
అనుకోకుండా కలిశాను. ఇప్పుడు భువనేశ్వర్లో మేమంతా ఒకే
ఆఫీసులో పనిచేస్తున్నాం. నేను ఉద్యోగంలో చేరిన నెలరోజుల
క్యాబోలు ఈ సంఘటన జరిగింది.

మేమంతా సిటింగ్ రూములో కూర్చుని ఉండగా రవికి
ఔలిగ్రాం వచ్చింది. అర్జంటుగా మూడొందలు టీయంవోలో పంపించ
మని ఓ సుందర్రావు అతనికి వైరిచ్చాడు. రవిదాన్ని చూస్తూనే
గొణుక్కున్నాడు. “తేరగా కూర్చుందను కున్నాడు డబ్బు”—
అన్న ముక్కలు మాత్రం అస్పష్టంగా వినిపించాయి.

రవి పక్కసీటులో కూర్చున్న సుదర్శనం — “ఎమండీ
బయల్దేరుతున్నారా పోస్టాఫీసుకి”—అనడిగాడు. రవి ముఖంలో
చిరాకు కనిపించింది—“బాగుందండోయ్- నాకిదే పని అనుకున్నారా”
అంటూ అక్కణ్ణించి లేచాడు.

సుదర్శనాన్ని అడిగేను నేను—“ఎవరండీ ఈ సుందర్రావు
అతనికి బంధువా?”

సుదర్శనం నవ్వాడు—“బంధువుకాదు కానీ ఒక అదృష్ట
వంతుడు. వాల్తేర్లో రీసెర్చి చేసేటప్పుడు ఐదూ-పదీ పుచ్చుకుంటూ

ఉండేవాడు. ఎంత తరచుగా పుచ్చుకునేవాడంటే బాకీ వందల్లోకి దారితీసింది. ఎప్పుడూ ఒక రూపాయకూడా తిరిగి ఇచ్చిన పాపాన పోలేదు. ఆ తర్వాత రవి యిక్కడికి వచ్చేశాడు. సుందరావు ఉద్యోగగీత్యా హైదరాబాద్ పోయాడు. రవి అప్పుడూ డబ్బుగురించి అతన్నడగలేదు. రెండేళ్ళక్రితం మాత్రం సుందరావు అతనికి ఉత్తరం రాశాడు. అనుకోని ఇబ్బందులు రావడంవల్ల బాకీ తీర్చ లేకపోయాననీ-ఒక వందరూపాయలు గనుక అప్పిస్తే-అంతా కలిసి ఏకంగా ఇచ్చేస్తాననీ రాశాడతను" సుదర్శనం ఆగాడు.

నేను కుతూహలంగా-"అప్పుడేమైంది?" అనడిగాను.

సుదర్శనానికి నవ్వు తెరలు తెరలుగా వచ్చింది-"ఏమయిందా?" జరిగిందాని కతనికింకా నవ్వు వస్తున్నట్లుంది. జవాబివ్వడానికి రెండు నిమిషాలాలశ్యమైంది-"బ్రాంచి పోస్టాఫీసైతే ఆలశ్యమవుతుందని - సైకిల్ మీద పెద్ద పోస్టాఫీసుకు వెళ్ళి గంట క్యూలో నించుని యంవో చేసివచ్చాడు"-పూర్తిచేసి మళ్ళీ నవ్వేశాడు సుదర్శనం.

అప్పుడే నా మానసమందెదో తళుకుమన్నది....ఇదేదో విశిష్టమైన లక్షణమే అనుకున్నాను నేను.

ఇంతలో రవి వచ్చేశాడు. అతన్నిచూస్తే కొంచెం ఎక్స్ ట్రా స్టేట్ లో ఉన్నాడనిపించింది. సుదర్శనంవంక చూస్తూ-"ఇతగాడికి జవాబెలా ఇస్తే బాగుంటుందంటారు?" అనడిగాడు.

"మూడొందలు ఛాన్సు కొట్టారుకదా-జవాబెలా ఇవ్వాలంటారేమిటి?" అన్నాడు సుదర్శనం. ఎదుటివ్యక్తికి నష్టం వాటిల్లుతున్నప్పుడు ఛాన్సు కొట్టడంగా పరిగణించడం-రవి, సుదర్శనం-ఇద్దరికీ అలవాటు.

"ఏంఛాన్స్ ఏమిటో-ఈ నెల డబ్బుకు చాలా ఇబ్బందిగా ఉంది. నేనే ఎవరిచేతనైనా ఛాన్సు కొట్టిదామనుకుంటున్నాను-" అన్నాడు రవి.

సుదర్శనమూ. నేనూ కూడా ఏమీ మాట్లాడలేదు.

మరో పదినిమిషాల తర్వాత హీటర్ మీద పెట్టిన సొల్యూషన్ దింపడం కోసమని నేను లేచి వెళ్ళిపోయాను. రెండవ హాట్

ప్లేట్ మీద రవి పెట్టిన బీకర్లో సొల్యూషన్ మరుగుతోంది. సొల్యూషన్ చూస్తే ఎంతోలేదు-మరో పదిహేను నిమిషాలుంటే అంతా మరిగిపోయి బీకరు బీటగీసే అవకాశంకూడా ఉంది. నేను వెళ్ళి నా సొల్యూషన్ తీసుకుని ఎక్స్ పరిమెంట్ మొదలుపెట్టాను. రిజల్టు బాగానే వచ్చింది. మరో ప్రయోగం చేద్దామని-మళ్ళీ బీకర్లో మరికాస్త సొల్యూషన్ తీసుకుని హాట్ ప్లేట్ వద్దకు వెళ్ళాను. అప్పుడే చూశాను-పక్క హాట్ ప్లేట్ మీద రవి పెట్టిన బీకరు బీటగీసి ఉంది-“అరే అతని ప్రయోగం పాడయిందే పాపం” అనుకుని ఈ విషయం చెప్పడానికి వెళ్ళాను. అయితే రవి తన రూంలో లేడు. సుదర్శనా న్నడిగితే-“లైబ్రరీకి వెడతానన్నాడు” అన్నాడు. కానీ నాకతను లైబ్రరీలోనూ కనిపించలేదు. ఏంచేస్తారే అనుకుని లేచి నేను నా ప్రయోగంలో పడ్డాను.

అంచవల్లో క్వార్టర్ కు వెళ్ళి భోంచేసి వచ్చేకనే నాకు మళ్ళీ రవి కనిపించాడు. “మీ ఎక్స్ పరిమెంట్ పాడయింది” — అని చెప్పాను. “అయిందీ-ఇది మూడోది” అని గొణుక్కున్నాడు. “వెంటనే మీకు చెబుదామనుకున్నాను. మీరు కనబడలేదు —” అన్నాన్నేను.

“అర్జంటుగా రావలసిన కొన్ని ఉత్తరాలున్నాయి. పోస్టాఫీసుకి వెళ్లాను. అన్నట్లు మీకూ రెండు ఉత్తరాలున్నాయి” అంటూ చొక్కా జేబులోంచి రెండు ఉత్తరాలుతీసి ఇచ్చాడు నాకు. రెండు ఉత్తరాలమధ్యా నాకు రెండు పోస్టల్ రిసీట్లు కనిపించాయి. ఒకటి మూడొందలకు యంవో రిసీడు. రెండోది సుందర్రావుకిచ్చిన టెలిగ్రాం రసీదు— “అయితే....” అని మనస్సులో అనుకుంటూనే- “ఈ రసీదులున్నాయి ఉత్తరాల మధ్య—” అంటూ రవికి అందించాను.

వాటిని అందుకుంటూనే రవి గతుక్కుమన్నాడు “సుందర్రావు కూడా చదువుకున్నవాడే కదండీ. బాకీ ఉండి కూడా ఇంకా అప్పు కావాలని టెలిగ్రాం ఇచ్చాడంటే ఎంత ఆవసరంలో ఉండి ఉంటాడో ఊహించండి. అందుకే అడిగిన ప్రకారం పంపించేశాను” అన్నాడు తడదడుతూ.

అతను చేసిన తప్పేమీ లేదు. అయినా అతగాడు తడబడ్డాడు.

నాలో మనస్తత్వాలు పరిశీలించే అలవాటు లేకుండా వుండి వుంటే ఆలోచనల్లో మంచితనం, మానవత్వం మూర్తీభవించిన ఆ సహృదయుడి వ్యక్తిత్వానికి జోహారులర్పించి ఉండేవాడిని. కానీ నేనిప్పుడు దారుణమైన మైకంలో వున్నాను. ఆ మైకాన్ని నాకు కలిగించిన వాడు రవి.

నా ఆలోచనలు పరుగెడుతున్నాయి. తను వచ్చినది అప్పుకోసమే అయినా ఆ ప్రసక్తే ఓ పట్టాన తీసుకురాకుండా ఆ కబుర్లూ యీ కబుర్లూ చెప్పి తనకు అప్పు చేయడమంటే ఇష్టమేలేనట్లూ అయినా తప్పనిసరయిందనీ బాధనటిస్తాడు అప్పారావు. అప్పివ్వడం తన కిష్టమేఅయినా ఇష్టం లేనట్లు నటించడమే కాకుండా ఆ విషయాన్ని గుప్తంగా ఉంచడానిక్కూడా ప్రయత్నిస్తున్నాడు రవి. నేను పెతుకుతున్న యాంటీ మనిషి ఒకడు దొరికినట్లే.

యాంటీ అప్పారావుగా ఆ నాటి నుంచి రవిని మరింత శ్రద్ధగా పరిశీలించసాగాను. నా ఈశ్రద్ధ ఇద్దరి మధ్యా సన్నిహితత్వం పెంపొందించటానికి చాలా సాయపడింది. అతి తక్కువ వ్యవధిలోనే మేము మంచి స్నేహితులవడం మాత్రమే కాదు. నా భార్య అతని భార్యకూడా బాగా సన్నిహితులయ్యారు. నా ఫియరీని నా భార్య వసుంధర క్కూడాచెప్పి అతని ఫామిలీలైఫ్ గురించి కూడా పరిశీలనాత్మకంగా దృష్టిలో చూడవలసిందిగా ఆమెను కోరాను. నేనుకూడా అన్ని కోణాలనుంచీ అతన్ని గమనించ నారంభించాను.

డబ్బుకు సంబంధించినంత వరకూ అప్పారావు, రవీ ఇద్దరూ యాంటీ మనుషులని తేలిపోయింది నాకు. అప్పారావు డబ్బును అప్పుగా తీసుకుంటాడు. రవి డబ్బును అప్పుగా ఇస్తాడు. అప్పారావు ఆర్థికపరిస్థితి గురించి మనకంత వివరాలు తెలియకపోయినా దండిగా అప్పులు చేయవలసిన అవసరం లేకపోయినా సరదా కొద్దీ అప్పు చేస్తూంటాడని గ్రహించవచ్చు. రవి ఆర్థికపరిస్థితి కూడా దండిగా ప్రతివాడికీ అప్పులిచ్చేటంత విశేషమైనది కాకపోయినా సరదాకొద్దీ అప్పులిస్తూంటాడు. అప్పారావుకు

తీర్చే ఉద్దేశ్యముండదు. రవికి వసూలు చేసే ఉద్దేశ్యముండదు.

ఇవన్నీ కాక మరో ముఖ్యవిశేషముంది. అప్పారావు జల్పా రాయుడిలా ఖర్చుపెట్టినా పొదుపరి అనే అనుకోవాలి. ఎందుకంటే స్వంత డబ్బును అతను పావలా అర్థలకు మించి ఖర్చు చేసినట్లు కనబడదు. రవికూడా స్వంత ఖర్చుకు సంబంధించినంతవరకూ పొదు పరి అనే చెప్పాలి. అప్పలివ్వడంలోనే అతను జల్పాగా వుంటాడు.

రవి పొదుపరితనానికి కొన్ని ఉదాహరణలు చెబుతాను.

రవికి పాటలు పాడడం హాబీ. అవీ పాతవి. 1950 నుంచి 1960 వరకూ వచ్చిన మధ్య సినిమాల్లోని హిందీ పాటలు అతనికి చాలా నచ్చుతాయి. అవి వింటూ అతను పరవళిస్తాడు. ఆ పాటలు పాడుకోవడం ద్వారా అతనికి చాలా ఆనందం లభిస్తుంది. అందు కని రేడియోవద్ద కూర్చుని ఆ పాటలు విని ఎక్కించుకునే వాడు. పది పై సలిచ్చి పాటల పుస్తకం కొనడాన్నతను హర్షించడు. పాటలు రాసుకోవడానిక్కూడా తెల్ల కాగితాలు వృధా చేయడం అతనికిష్ట ముండదు. ఇన్ లాండ్ లెటర్ రాసినప్పుడు వెనకవై పు సాధారణంగా ఒక కాగితం ఖాళీగా వుంచేస్తూంటారు చాలా మంది. తనకు వచ్చిన ఉత్తరాలన్నింటిలోంచి అటువంటి ఖాళీ కాగితాలన్నీ జాగ్రత్తగా చింపి తీస్తూంటాడతను. ఆ పాటలు వాటిమీదే చిన్న చిన్న అక్షరా లతో శ్రద్ధగా వ్రాస్తాడు. వీలై నంత తక్కువ ఖాళీలో ఎక్కువ అక్షరాలు వ్రాయడానికి ప్రయత్నిస్తాడు. అతని పాటల కలెక్షన్ చూసినవారికి వెంటనే అతని పొదుపరితనం అర్థమవుతుంది.

రవికి వృధాచేయడమంటే చాలా చిరాకు. ఎవరికై నా అతను త్తరం వ్రాశాడంటే ఉత్తరంలో అక్షరానికి అక్షరానికి మధ్య సూది మొన మోపడానికిక్కూడా కాళీ ఉండదు. అది కార్డు కావచ్చు, ఇన్ లాండ్ లెటర్ కావచ్చు. లేదా కవర్లో పెట్టడానికి రాసే కాగితం కావచ్చు. రవి ఉత్తరం రాసేక అది నిండుగా తయారవుతుంది. అయితే దాన్నంత నిండుగా తయారుచేయడానికి బోలెడు సమయం కావాలిగదా-అందువల్ల రవి ఉత్తరం రాయడానికి నెలలు పడుతుంది. ఒకే ఒక్కసారి మాత్రం ఫారిన్ లో ఉన్న ఒక స్నేహితునికి ఏరో

గ్రామ్ పూర్తిచేయడానికతనికి ఏటిమీద మూడు నెలలు పట్టింది తప్పితే సాధారణంగా రెండుమూడు నెలలకు, మించి ఎక్కువ సమయం తీసుకోడు త్తరం రాయడానికి. ఎంత అర్జంటు విషయం రాయవలసి వచ్చినా అతను ఆ విషయాన్నొక్కటి రాసి ఉత్తరాన్ని పోస్టు చేయడాని కిష్టపడడు. ఉత్తరం పూర్తి కావడమే అతనికి ముఖ్యం. రవి తాలూకు దూరపు బంధువొకతను ఉత్కళ యూనివర్సిటీలో యమ్మే చదివాడు. ఫలితాలు కొంచెం ముందుగా కనుక్కుని వ్రాయమని అతను రవిని కోరాడు. సోషల్ సర్వీసులో రవిది పెట్టింది పేరుగదా-వెంటనే వివరం కనుక్కున్నాడు-అతను సెకండ్ క్లాసులో ప్యాసైనట్లు తెలిపింది. వెంటనే ఉత్తరం మొదలుపెట్టాడు. అయితే పొరపాటున తెల్లకాగితంమీద రాయడం మొదలుపెట్టాడు. కార్డయితే తొందరగా అయిపోయేది. ఆ ఉత్తరం పూర్తిచేయడాని కతనికి విశేషాలో పట్టాన దొరకలేదు. ఉత్తరం పూర్తికావడానికి రెండు నెలల పదిహేను రోజులు పట్టింది. మధ్యలో అవతలి వ్యక్తి ఫలితాలు తెలిశాయనీ మార్కుషీట్లు తీసుకుని పంపించమనీ కోరాడు. అయితే అవి అతనికి అందరికంటె నెలరోజులు ఆలశ్యంగా అందాయి.

అంతే కాదు. రవి ఉత్తరాలు నింపడానికి ఎన్నుకునే పద్ధతి చాలా చిత్రంగా ఉంటుంది. సాధారణంగా ఎవరై నా అవతలవ్యక్తిని బట్టి ఉత్తరాలు రాస్తూంటారు. భార్యకై తే ఒకలాగా, స్నేహితుడి కొకలాగా, తండ్రికొకలాగా, అపరిచితులకొకలాగా వ్రాస్తారు. కానీ రవికి ఆటువంటి తేడాలు లేవు. కాగితం, కలంముందేసుకున్నాడంటే - ఆ కలంతో కాగితాన్ని నింపడమే అతని ప్రధమాశయం. అందువల్ల ఊళ్ళోని విశేషాలు, పక్కింటివాళ్ళ విశేషాలు, ఎదురింటి వాళ్ళ విశేషాలు వగైరాలన్నీ రాసేస్తాడు. తండ్రికై నా, భార్యకై నా, చెల్లెలికై నా, బావకై నా, మరదలికై నా, మిత్రుడికై నా, తల్లికై నా. మామకై నా, అట్టే పరిచయం లేనివాడికై నా సరే - అదేవిధంగా ఉంటుంది ఉత్తరం. ఒకోసారి దైరీలా సాగిపోతుంది ఉత్తరం. “నేనీరోజు ఆరున్నరకు లేచాను. అంటే నిన్నటికంటె పది నిముషాలు ఆలశ్యమన్నమాట. చాలా బద్ధకంగా ఉంది. ఇంతకాలం కాలేజ్

వాడుతూండేవాళ్ళం - ఈ రోజునుంచీ ఫోర్ హాన్సు మొదలుపెట్టాం. మా తనయుడికిది నచ్చలేదుట. మారాంచేస్తే ఒక్కటంటించాను. వెధవ-అరగంటదాకా అలాగే ఏడుస్తూ కూర్చున్నాడు-ఇంకేపనీ సాగలేదు...." ఇలా సాగిపోతుంది ఉత్తరం. ముఖపరిచయం మాత్రమే గలవారిటువంటి ఉత్తరాన్ని అందుకున్నప్పుడు కొంచెం ఆశ్చర్యపోక మానరు. అతను కాగితానికి అటూ ఇటూ రాసేది నాబోటిగాడు కనుక రాస్తే ఆరేడు పేజీలకు తక్కువరాదు.

ఉత్తరాల సంగతి అటుంచితే—రవికిగల డబ్బు జాగ్రత్తను గురించి తెల్సుకోవడానికి అతను అకౌంట్ వేసేపద్ధతి తెలుసుకుంటే చాలు. అతను అతి జాగ్రత్తగా తన ఖర్చుపెట్టిన ప్రతి పైసకూ అకౌంట్ వేస్తాడు. ప్రతిరోజూ సాయంత్రం అకౌంట్ ప్రకారం తన దగ్గర డబ్బున్నది లేనదీ చూస్తాడు. పైసకూడా తేడారావడానికి వీల్లేదు. అకౌంట్ విషయంలో రవికిగల శ్రద్ధను వివరిస్తూ సుదర్శనం నాకు తన అనుభవమొకటి చెప్పాడు. రిసెర్పిచేసే కాలంలో— సుదర్శనమూ, రవీ ఆంధ్రా యూనివర్సిటీ కిర్లంపూడి హాస్టల్లో ఉండేవారుట. ఒకరోజు రాత్రి తొమ్మిదిగంటలకు రవి అకౌంట్ వేస్తూ కూర్చున్నాడుట. ఒకపైసా తేడా వచ్చిందట. ఎంత కొట్టుకు ఆలోచించినా గుర్తుకు రావడంలేదుట. చాలా జాగ్రత్తగా కూడి చూశాడట. లెక్క సరిగానే ఉంది. డబ్బుమాత్రం ఒకపైసా తేడా ఉందిట అతని దగ్గర. అతి జాగ్రత్తగా ఆ రోజు దినచర్యను గుర్తు చేసుకుందుకు ప్రయత్నిస్తూ కూర్చున్నాడట అతను. సుదర్శనానికి ఒక మంచి ఇంగ్లీషు నవలేదో దొరికితే అది చదువుతూ కూర్చున్నాడట. టైము పదకొండు దాటుతూండగా ఇంక సుదర్శనానికి నిద్ర ముంచుకువచ్చి—“నేను పడుకుంటున్నాను-మీ లెక్కమైనా తేలిందా?” అనడిగాడట. “ఇంకా లేదుకానీ - లీలామహల్ దగ్గర ముష్టివాచికి రెండు పైసలిచ్చాను. అది రాయడం మరిచిపోయాను. ఇప్పుడు ఒక పైస ఎక్కువొచ్చింది. అలా రావడానికి వీల్లేదే” అంటూ రవి మళ్ళీ ఆలోచనలో పడిపోయాడట. సుదర్శనం నిద్రపోయాట్ట. ఓ రాత్రివేళ ఎవరో కుదుపుతున్నట్లయి లేచి చూశాడట సుదర్శనం.

ఇంకెవరు-రవి-“దొరికింది, దొరికింది” అన్నాడట. సుదర్శనానికి మత్తులో ఏమీ అర్థంకాలేదు. “ఏమిటి దొరకడం?” అన్నాడట అవలిస్తూ. “పైస-పిటీ బస్సువాడు నాదగ్గర 20 పైసలు తీసుకుని రి పైసలకు బదులు నాలుగు పైసలిచ్చాడు. ఇప్పుడు నా ఎకౌంట్ సరిగ్గా సరిపోయింది” అన్నాడట రవి ఆనందంతో సుదర్శనాన్ని మరోసారి కుదిపేస్తూ. సుదర్శనం ఓసారి టైముచూశాడు. ఒంటి గంట దాటింది. అతనిదృష్టి రవివైపు మరల్చేసరికి—అప్పుడే రవి ఆదమరిచి నిద్రపోతున్నాడు.

అకౌంట్ కరెక్ట్ గా వేయడంలోని ఆనందం అలావేసేవాడికే తెలుస్తుంది. సుదర్శనం చెప్పిన ఈ విశేషంతో నేను రవి నింకా బాగా అర్థంచేసుకోగలిగాను. అయితే అకౌంట్ వేయడంకోసం డబ్బు దుబారాచేయడం రవి కిష్టముండదు. అందుకే అతను స్వయంగా తెల్లకాగితాలతో ఒక అకౌంట్ పుస్తకం కుట్టుకుని అందులో రూళ్ళు వేసుకుంటాడు. మేము పనిచేస్తున్నచోట పుస్తకాలను అందంగా కట్ చేసే యంత్రముంది. తను కుట్టిన పుస్తకపు టంచులు ఆ యంత్రంతో కట్ చేశాడు రవి. పుస్తకం బాగానే తయారయింది. ఆ పుస్తకాన్ని చూపి రవి ఎంతో ఆనందిపడ్డాడు. అయితే నెలనెలా దుబారా చేస్తూంటే అతని స్నేహితుడు శంకరం-మిత్రుడి సలహామీద తాను ప్రతిరోజూ అకౌంట్ చేయదల్చుకుని—రవిదగ్గరే అయిదు రూపాయలు అప్పుతీసుకుని—అందులో రెండ్రూపాయలు పెట్టి—అందమైన అకౌంట్ పుస్తకం కొన్నాడు. ఆ పుస్తకం ముందు రవి కుట్టించిన పుస్తకం వెలవెలబోతున్నమాట నిజమే—అయితే అంతమాత్రాన నా మనసెందుకు చివుక్కుమనాలో నాకే తెలియలేదు.

రవిని నేను యాంటీ అప్పారావుగా గుర్తించిన కొత్తలో నాలో విజయోత్సాహ ముప్పొంగినప్పటికీ—క్రమంగా నాలో ఒక రకమైన బాధకూడా కలగనారంభించింది.

ఎంత అప్పుతీసుకున్నా ఎదుటివాడికాబాధ ఏమాత్రం లేకుండా చూడ్డానికి అప్పారావు చాలా తాపత్రయపడతాడు. అందులో అతని

స్వార్థం ఉండొచ్చుకానీ అది అతని మంచితనానికికూడా నిదర్శనం. అలాగే రవికూడా చాలామంచివాడు. ఎదుటివాడికి ఎంత అప్పిచ్చినా అడగడానికి ఏమాత్రం బాధ కలుగకుండా ఉండేలా చూడ్డానికి అతనూ తాపత్రయపడతాడు.

నాకు తెలిసినంతవరకూ రవిదగ్గర అప్పు తీసుకున్నవాళ్ళు చాలామంది మా చుట్టుపక్కలే ఉన్నారు. అలా తీసుకొన్న వాళ్ళలో మూడురకాల వాళ్ళున్నారు. చాలా అవసరమై, వీలుపడగానే వెంటనే తీర్చివేయాలనుకునేవారు — వీరు బహుకొద్దిమంది. రెండవరకం — ఇచ్చేవాడున్నాడుకదా అని తీసికొని అనవసరం ఖర్చులు చేసేవారు. అడిగితేగానీ యిచ్చే ఉద్దేశ్యం ఉండదువీరికి. అడగబడతామనే భయంకూడాలేదు వీరికి. వీరు మొదటిరకం కంటే ఎక్కువేవున్నారు. మూడవరకం తక్కువ జీతంవారు. జీతానికి మించిన ఖర్చు వీళ్ళకు ప్రతినెలా ఉంటూనే ఉంటుంది. వీళ్ళకు నిజంగానే డబ్బువసరం. తీర్చాలనే కోరికవున్నా తీర్చే శక్తివీరికిలేదు. ప్రపంచంలో మరెక్కడా వీరికి పైసాకూడా అప్పు దొరకదు. అడగబడతామనే భయం కలవారు. వీరు రెండవరకం కంటే కొంచెం తక్కువగానూ, మొదటిరకం కంటే కొంచెం ఎక్కువగానూ ఉంటారు.

ఇన్ని రకాల వారికీ అప్పివ్వడం కోసమే తను పుట్టినట్లు ప్రవర్తిస్తాడు రవి! వారికోసమే కూడబెడుతున్నట్లు అతి జాగ్రత్తగా ఖర్చుపెడతాడు.

అప్పారావు అప్పుతీసుకుని మరిచిపోయినట్లు నటించినట్లే — రవికూడా అప్పలిచ్చి మర్చిపోవడానికి ప్రయత్నిస్తాడు. అతని జీతంలో కొంతభాగాన్ని వేరే అప్పుల ఫండుక్రింద కేటాయించాడు. అలా కేటాయించబడిన డబ్బును తను స్వంత అవసరాలకు వాడడు. ఎప్పుడైనా డబ్బు వసూలయితే దాన్ని మళ్ళీ మరొకరికిచ్చే అలోచనలోనే వుంటాడతను.

స్వంత ఖర్చులు మానుకుని అప్పలివ్వడం చాలా గొప్ప విషయం. అది సామాన్యుల కలవడే లక్షణంకాదు. ఇటువంటి నిస్వార్థపరుడికి నేను స్నేహితుడినై నందుకు నాకు చాలా గర్వంగానే నవలానుబంధం

వుంది. అయితే కొన్ని కొన్ని సంఘటనలు నాకు జాలి కలిగిస్తూంటాయి.

ఆ రోజు రవి తన భార్యకు సుమారు వందరూపాయలు ఖర్చుచేసి కాలీసింధ్ చీర కొనాలని నిర్ణయించుకున్నాడు. సాయంత్రం తాను వెళ్ళాలనుకుంటూండగా మధ్యాహ్నం సాహూ అనే ఒక ఒరియా మిత్రుడు అతన్ని చాలా అవసరంగా వుందనీ వందరూపాయలు బదులుకావాలనీ అన్నాడు. రవి ఒక్కనిమిషం ఆలోచించితన భార్యకు చీర మరీ అంత అత్యవసరంకాదు కాబట్టి మిత్రుడి అవసరం ముందు తీర్చాలనే నిర్ణయించుకున్నాడు. ఫలితంగా ఆ రాత్రి అతను భార్యతో పెద్దయుద్ధం చేయాల్సి వచ్చింది. మర్నాడు కొత్త కాలీసింధ్ చీరలో బయటకు వచ్చిన సాహూ భార్యను చూసిన శ్రీమతి రవికి ఏమనిపించిందో చెప్పలేను కానీ నాకు మాత్రం విపరీతంగా ఒళ్ళు మండింది. ఇంతకూ సాహూ ఇంతవరకూ రవికి బాకీ తీర్చనేలేదు.

ఈ సందర్భంలో రవి భార్యను గురించి కొంచెం చెప్పాలి. ఇక్కడ అప్పారావుతో పోల్చడానికి అప్పారావుకు భార్య పున్నట్లు మనకు తెలియదు. అయినా మరో విధంగా పోలిక దొరుకుతుంది. రవి భార్యకు డబ్బు ఖర్చుపెట్టడం సరదా. ఆమె అలా సరదా పడడంలో అన్యాయమేమీ లేదు. కలిగిన కుటుంబంనించి ఆమె వచ్చింది. బాధ్యతలాట్టే లేకుండా—ఎక్కువ జీతం సంపాదిస్తున్న వ్యక్తి ఆమె భర్త. స్త్రీమతుకు మించిన ఖర్చులు ఆమె ఎన్నడూ తలపెట్టలేదు. కానీ పొదుపరితనం అలవాటైన రవికిమాత్రం ఆమె చాలా ఖర్చు మనిషి అనిపిస్తుంది. అయితే రవి మనసు విచిత్రమైనది. అతనొక అద్వితీయ పురుషుడు. స్వపరభేదంలేని అతనికి భార్యకూడా తన వద్ద నుంచి అప్పులు తీసుకునే అనేకమంది వ్యక్తులలో ఒకతెగా తోస్తుంది. అప్పలివ్వడం అతనికి సరదాయే కాబట్టి భార్యచేసే ఖర్చు అతనికి మానసికాహ్లాదం కలిగిస్తూనే ఉంటుంది. పైకి అతనా విషయం తేలదు. అమాయకురాలైన అతని భార్య ఆ విషయాన్నింత వరకూ గ్రహించలేదు. అందువల్ల తరచూ వారు గొడవలు పడుతు

న్నట్లు కనిపించినా — మా కాలనీలో వారిరువురి అంత ఆన్యోన్య దంపతులు మరిలేరు. తను కోరినవన్నీ భర్త సమకూర్చినప్పటికీ — అన్నీతను పోరాడి సాధించుకుంటున్నాననే భార్య అనుకుంటుంది. కోరినవెల్లా సమకూర్చే భర్తను — ఏ భార్య ప్రేమించదు? తన మనసుకు నచ్చే కోరికలు కోరే భార్యను ఏ భర్త ప్రేమించడు? అదే వారి ఆన్యోన్యతకు కారణం. నా కొకడికే తెలిసిన రహస్యమిది.

అప్పుతీసుకున్న వాళ్ళను హాసి రవి అస్తమానూ జాలిపడు తూంటాడు. వాళ్ళను గురించి అతనికొక పొరపాటు అభిప్రాయముంది. అప్పుతీర్చేవరకూ వాళ్ళకు స్థిమితంగా ఉండదని. అందుకతను వాళ్ళకో ఉపాయంకూడా చెప్పాడు — “ఒక్కసారిగా తీసుకున్న డబ్బు తిరిగివ్వడమంటే మీకూ కష్టమవుతుంది. అందువల్ల జీతాలు వచ్చిన రోజున ఐదేసి రూపాయలు చొప్పున నాకు తీరుస్తూండండి-కొన్నేళ్ళకై నా మీ అప్పు తీరుతుంది — ”

అయితే అతనివద్ద అప్పుతీసుకున్న వాళ్ళలో ఏ ఒక్కరూ ఈ ఉపాయాన్ని చెవినిపెట్టలేదు. అందుకని రవి నా దగ్గర చాలాబాధ పడ్డాడు. — “పాపం రతన్ ఖాన్ చూడండి. నాకు డెబ్బై రూపాయలు బాకీపడ్డాడు. తీర్చలేక మొహం చాచేస్తున్నాడు. ఒక్కసారిగా డెబ్బై రూపాయలు తీర్చాలంటే అతని కీజన్మకు సాధ్యపడదు. అందుకని నెలకు ఒకటో రెండో, అయిదో — ఎంతో కొంత చొప్పున తీర్చుకుంటే - ముఖం చాచేయవలసిన అవస్థ తప్పతుందిగదా — కానీ నా ఉపాయం అతని చెవికెక్కడం లేదు — ”

రవి బాధ నాకు జాలి కలిగించింది. అయినా అతని వెర్రిగానీ — తీర్చే వుద్దేశ్యమున్నవాడు అతని దగ్గరెందుకు అప్పులు చేస్తాడు?

కొన్నాళ్ళ అనంతరం రవి నాతో అన్నాడు. — “ఇప్పుడు రతన్ ఖాన్ నాకు నచ్చాడు. మా ఇద్దరికీ కనీసం కొంతకాలంపాటు ఏ బాధ లేదు.”

“ఏం-డబ్బు ఇవ్వడం మొదలుపెట్టాడా?” అనడిగాను.

“అబ్బే-అదేం కాదులెండి — అతగాడికి మరో పాతిక అవసరమైందట. ఎంతో సిగ్గుపడుతూ అడిగాడు. పాతికకంటే ముప్పై నవలూనుబంధం

ఇస్తే లెక్కగా వందరూపాయలుంటుందని — ముప్పైరూపాయ లిచ్చాను. అప్పట్నుంచీ రతన్ ఖాన్ నాకు ముఖం చాచేయడం మానే శాడు. ఎదురుగా కనిపిస్తే—పలకరించి నవ్వుతున్నాడుకూడా.”

ఏడవలో నవ్వలో నాకు తెలియలేదు. కాని ఇది రవికి ఆనందకరమైన విషయం. ఎదుటివాడికి తన సందర్శనం బాధ కలి గించకూడదని అతని కోరిక. అదెంత బలమైన కోరికంటే....

ఒకరోజు మేము మార్కెట్ కు వెళ్ళాం. ఆ రోజు భలే లేత వంకాయలు కనబడ్డాయి. బేరం చేద్దామనుకుంటూండగా రవి చేయి పట్టుకు లాగాడు నన్ను — “ఉండండి — వంకాయలు మళ్ళీవచ్చి కొందాం—” అన్నాడు. మేము అక్కణ్ణించి బంగాళాదుంపలవాడి దగ్గరకు వెళ్ళాం. మళ్ళీ రవి నా చేయిపట్టుకు లాగాడు. ఈసారి కరివేపాకు అమ్మేచోటుకి వెళ్ళాం. అక్కడకూడా స్థిరంగా నిలబడక మళ్ళీ ఓ రౌండ్ తిరిగి వంకాయలవాడి దగ్గరకు వచ్చాం. అప్పటికి రవి—“అమ్మయ్య!” అని ఊపిరి పీల్చుకున్నాడు.

“ఏమయింది?” అడిగాను నేను.

“ఏమీలేదు. రవీంద్రదాస్ కనిపించాడు. అతగాడు నా దగ్గరో ఏబై చేబదులు తీసుకున్నాడు. ఆరు నెలలైపోయింది. ఇంతవరకూ ఇవ్వలేదు. నన్నుచూస్తే చాలా సిగ్గుపడిపోతున్నాడు. ఆ సిగ్గు ఎంత మానసిక సంఘర్షణవల్ల కలిగిందో నే నర్థం చేకోగలను. అందుకే బజారులో అతన్ని తప్పించుకోడానికి ప్రయత్నించాను. అతనిప్పుడే మార్కెట్లోంచి బయట కడుగుపెట్టాడు—”

తర్వాత రవి ఏమైనా చెప్పాడేమో నేను వినలేదు. నా కళ్ళ ముందు అప్పారావు మెదుల్తున్నాడు. దూరాన కనబడ్డ అప్పులవాడిని చూసి సందులు మారుతున్నాడు అప్పారావు. సందేహంలేదు — రవి యాంటీ అప్పారావే. ఆ క్షణంలో నాకు రవిమీద జాలికంటే—నా ధియరీ కరెక్టున్న సంతోషం కలిగింది.

నేనుద్యోగంలో జేరిన రెండుమూడు సంవత్సరాల్లో రవి కొద్దిగా ఆర్థిక ఇబ్బందికి గురవుతున్న లక్షణాలు కనిపించాయి. జీతం అతనికి ఇంచుమించు యధాతథంగా ఖర్చయిపోతోంది. అఫ్ కోర్స్-

అతను వచ్చేజీతంలో కొంత డబ్బును పోస్టల్ సేవింగ్సు, లైఫ్ ఇన్సూరన్సు, రికరింగు డిపాజిట్లు రూపంలో దాస్తూనే వున్నాడు.

ఒకరోజు అతను నాతోటి — “మిమ్మల్ని చూస్తుంటే నాకు అసూయగా వుంది. డబ్బెలా నిలవేయాలో చెబుదురా.” అన్నాడు.

“అప్పులివ్వడం మానేస్తే సరి—” అన్నాను.

రవి నవ్వి — “అప్పులివ్వకపోతే అది ఇంట్లో ఖర్చయిపోతుంది. ఈ విధంగా అయితే డబ్బు మిగులుతుంది. ఒకరికి సహాయ పడినట్లూ వుంటుంది—” అన్నాడు.

దానికి సమాధానం నేనేమి చెప్పగలను? నాది సంకుచితదృష్టి. నేనూ, నా పిల్లలూ....దానికే నా డబ్బు పరిమితమయింది. రవి అలాకాదు. అందరి అవసరాలూ అతన్ని కలవరపరుస్తాయి. ఇది చాలా గొప్ప లక్షణం. అయితే ఎంతమంది గొప్పవాళ్ళను మన దేశప్రజలు సరిగా ఉపయోగించుకున్నారు గనుక.

నేనూ ఓసారి రవి దగ్గర అప్పుచేశాను. అతని డబ్బు మహా త్యూమో ఏమో చెప్పలేనుగానీ ఓ పట్టాన తీర్చ బుద్ధివుట్టలేదు. మనసు నిలదొక్కుకుని, బోలెడు ఆత్మసంఘర్షణపడి-చిట్టదివరకు తీసుకున్న రెండు నెలలకు రవి డబ్బు తిరిగి ఇచ్చేశాను. రవి ఓసారి నావంక చిత్రంగా చూపి, నవ్వి-డబ్బు జేబులో వేసుకున్నాడు.

ఆరోజే నేను నిర్ణయం చేసుకున్నాను. మళ్ళీ రవిదగ్గర అప్పుచేయరాదని అసలు అప్పుచేయడం నా ప్రిన్సిపిల్ కు విరుద్ధం. చేశానో-తిరిగి తీర్చేదాకా నిద్రపట్టదు. అటువంటి నేను-తీర్చగలిగిన స్థితిలో ఉండీకూడా రవి బాకీ తీర్చడానికి రెండు నెలలు జాప్యం చేశాను. మళ్ళీ పుచ్చుకుంటే నేనెలా మారిపోతానో ఏమో?

అప్పుడే తెలిసింది నాకు-రవి డబ్బులో ఏదో వింత ఉందని. అందువల్లనే తీసుకున్నవాళ్ళు తిరిగి ఇవ్వలేకపోతున్నారు. లోపం వారిదికాదు. రవి డబ్బుదే! పాపం-ఈ విషయం రవి ఎప్పుడో ఒప్పుకున్నాడు కానీ నమ్మడానికి నాకు స్వానుభవం అవసరమైంది.

“అసలు నా డబ్బులోనే ఏదో లోపముందంటే - నేనూ, సుదర్శనమూ ఒక్కసారే ఒకేరకం ప్రెషర్ కుక్కర్ కొన్నాం.

నాది ప్రతీవారం ఏదో ట్రబులిస్తూంటుంది. వాళ్ళది ఇంతవరకూ ఏ ట్రబులూ ఇవ్వలేదు. అలాగే ట్రాన్సిస్టరు కొంటే కొన్న వారం రోజులకే దానికి సౌండ్ ట్రబుల్ వచ్చింది ఇలాగే...."

అతను చాలా అనుభవాలు చెప్పాడు. అతని అనుమానాలెంత వరకూ సరయినవో చెప్పలేను. గానీ ఇప్పుడు నాకు మరో కొత్త విషయం తెలిసింది. మనుష్యులకు లాగే డబ్బుకు కూడా వ్యక్తిత్వాలుంటాయని. అందుకు దొరికిన ఉదాహరణలు రెండు. మొదటిది రవి డబ్బు. దాన్ని తీసుకుంటే తిరిగివ్వాలనిపించదు. రెండోది నా డబ్బు....

నేను డబ్బు తిరిగి ఇచ్చిన రోజు సాయంత్రం శ్రీమతి రవి మమ్మల్ని వాళ్ళ ఇంటికి ఆహ్వానించింది. సందర్భమేమిటో తెలియక నేనూ, నా భార్య కూడా చాలా సతమత పడిపోయాం. ఒక స్వీటూ, హాటూ, కూల్ డ్రింకూతో పార్టీ చేసిందావిడ మాకు. అందుక్కారణమేమిటీ అని అడగా మాకు తెలిసినదిది.

రవి తన అప్పలిచ్చే కార్యక్రమం నిరాటంకంగా సాగి పోవడం కోసమని శ్రీమతి కొక వాగ్దానంచేశాడు. అదేమిటంటే ఎవరైతే నా అప్పలిచ్చితే అది భార్యకు ఇచ్చేస్తాడు. ఆ డబ్బు నామె తన ఇష్టంవచ్చినట్లు ఖర్చుచేసుకోవచ్చు. అటువంటి సదవకాశాన్ని ఏ భార్యమాత్రం వదులుకుంటుంది? ఆమె ఎంతో సంతోషంతో అంగీకరించి-అందరికీ అప్పలివ్వమని తనకుతానై భర్తను ప్రోత్సహిస్తూండేది. అయితే రవి చేసిన మోసం గుర్తించడాని కామె కెంతో కాలం పట్టలేదు. రవి ఇచ్చిన అప్పులు సాధారణంగా తిరిగి రావు. తిరిగివచ్చిన అప్పులేమైనా ఉన్నా అవి ఇల్లు చేరోలోగా అప్పురూపంలో మరో జేబుకుపోతాయి. ఇంతవరకూ రవి చెప్పిన స్కీము ప్రకారం భార్య కొక్క పైసాకూడా లభించలేదుట. నా డబ్బులో ఏం మాహాత్మ్యమున్నదో కానీ-నేను తిరిగిచ్చేక - ఆరోజు ఎవ్వరూ అప్పుకోసం అతన్ని దరిజేరలేదట. చిట్టచివరకు-అది ఇల్లు చేరి-మొట్టమొదటిసారిగా శ్రీమతి రవి చేతి కందిందట. ఆ ఆనందాతిశయంతో శ్రీమతి రవికి మా దంపతుల్ని సన్మానించాలని

కోరిక కలిగిందట.

ఆ రోజే ఆమె మమ్మల్నో కోరిక కోరింది. తరచుగా రవి దగ్గర అప్పులు తీసుకోవలసిందని. ఇది చాలా అరుదైన కోరిక. ఇది మాకూ మంచి అవకాశమే. కానీ నేను వెంటనే “అమ్మ బాబోయ్” అన్నాను. అలా ఎందుకన్నానో అవిడకు తెలియలేదు. నేను చెప్ప లేదు. తర్వాత నా భార్యకు చెప్పాను.

రవికి ఉన్న మరో సరదా-సినిమాలు చూపించడం.

మా కాలనీలో సినిమా చూపించడమంటే చాలాకష్టం. ఆఫీసు వాళ్ళేవిధమైన సహకారమూ ఇవ్వరు. సినిమా తేవాలంటే సైకిల్ తొక్కుకుని స్వయంగా ఊళ్ళోకివెళ్లి డబ్బాతీసుకొచ్చి-అనువైనచోట సీటింగ్ అరేంజిమెంట్సుచేసి (మాకు ఆడిటోరియంలేదు)-అందరికీ ఆ వార్త స్వయంగా అందజేసి-అన్నీ పూర్తి స్వంత బాధ్యతలమీద సినిమా వేస్తాడు రవి.

ఇది నాకు చాలా ఆశ్చర్యాన్ని కలిగించేది. రవికి సాంఘిక సేవలో మా కాలనీలో చాలా పేరుంది. కాలనీకి కొత్త తెలుగు వారెవరొచ్చినా అతని ఇంటనే ఆతిథ్యం. స్టాఫ్ క్లబ్ కో ఆపరేటివ్ స్టోర్సు మొదలైన పనుల విషయంలో స్వంత పనులకు మించి శ్రద్ధ చూపిస్తాడు. ఎవరికెటువంటి సాయమైనా ఎంత కష్టానికైనా ఓర్చి చేస్తాడు.

అప్పారావు సాంఘికసేవ చేస్తాడు. ఎదుటివాళ్ళ పిల్లలైతూ కోవడం, ఎదుటివాళ్ళ జోకులకు నవ్వడం వగైరాలు మనకు తెలిసినవి. అయితే వీటి వెనుక అతనికి స్వార్థముంది. అదే అప్పు. మరి రవి చేసే సాంఘిక సేవా వెనుక కూడా స్వార్థం వుండాలి. అది నాకు కనబడలేదు. అతని సేవాతత్పరతకు స్వార్థాన్నాపాదించడానికి నేనెన్నో తంటాలు పడుతూ చాలా కాలం ఆలోచించిన మీదట— నాకు స్ఫురించింది. స్వార్థంతో కూడిన అతని సేవా తత్పరత సినిమాల విషయంలో కనబడుతుంది.

సినిమాలు కాకుండా రవి చేసే ఇతర సేవా కార్యాలు చేసే వాళ్ళని నేనూ కొద్దిమందిని ఎరుగుదును. ఎదుటివారికే మాత్రం అవసరాలనుబంధం

సరమున్నా ముందుకు దూకి ఉత్సాహంతో ఆ అవసరం తీర్చి తర్వాత
 ఏ విధమైన ప్రతిఫలమూ ఆశించని వాడొకడు నా జన్మస్థలమైన రామ
 చంద్రపురంలోనే ఉన్నాడు. అయితే ఇలా సినిమాలు చూపించడం
 మాత్రం రవి ప్రత్యేకత. అందుకే నేను దృష్టి అతని ఈ కార్య
 క్రమం మీదకు మళ్ళించాను. త్వరలో రహస్యం బయటపడింది.

సినిమా వేసినందుకు ఆట ఒక్కంటికి అరవయ్యో డెబ్బయ్యో
 రూపాయలు సినిమాని బట్టి ఇచ్చుకోవలసి వుంటుంది. ఆ డబ్బు
 కట్టువారివ్వరు. రవి ముందుగా పెట్టుబడి పెట్టి తెస్తాడు. చాలా ఖచ్చి
 తంగా సినిమాకు మనిషి ఒక్కంటికి అర్థరూపాయ టికెట్టు పెడతాడు.
 అయితే ముందుగా డబ్బిచ్చేది నాబోటి వాళ్ళు పది పదిహేను మంది.
 మిగతా వారందరూ అరువు పెడతారు. వాళ్ళందరి పేర్లూ అతనొక
 చిట్టా తయారు చేస్తాడు. మర్నాటి నుంచి ఆ చిట్టా పట్టుకుని వాళ్ళ
 చుట్టూ తిరగడం మొదలుపెడతాడు. అందరూ డబ్బులు ఇచ్చేస్తే
 మరో సినిమా వేసే అవకాశం వుంటుందని ఆశపెడతాడు. కానీ వాళ్ళు
 లొంగరు. ఇవ్వని వాళ్ళ పేర్లు చూసి వాళ్ళచ్చాకే మేమిస్తామంటారు.
 ఏదో కొద్ది మంది మాత్రమే ఇవ్వగా మొత్తంమీద అతనికి పాతిక
 ముప్పై రూపాయలకు మించి వసూలవదు. ఆ విధంగా సినిమా
 కూడా అప్పు ఎగవేసే ఒక మనిషిలా వర్తిస్తుందతనికి. అదే
 అతను బహుశా మళ్ళి మళ్ళి సినిమాలు వేయడానికి కారణమవు
 తోంది. అయితే ఎంతో శ్రమ తీసుకుని అతను సినిమాలు వేయ
 డమూ, చిట్టా పట్టుకుని తమ చుట్టూ తిరగడమూ చూసి రవి
 కేదో డబ్బాక వుందనీ ఈ సినిమాలవల్ల అతనికి లాభం వస్తోం
 దనీ అనుకునే మూర్ఖులు కూడా కొంతమంది వున్నారు. వాళ్ళని
 మూర్ఖులని ఎందుకనవలసి వచ్చిందంటే వాళ్ళందరూ డబ్బివ్వకుండా
 సినిమా చూసిన వాళ్ళు. తమలాంటి వాళ్ళు చాలా మంది ఉన్నారని
 తెలిసిన వాళ్ళు, అయినా అతనిలోని యాంటీ అస్పారావు లక్షణాలు
 తెలియకుండా అసలు విషయం గ్రహించడం కష్టం గదా!

ఒకే ఒక్కరోజు మాత్రం సినిమాకు డబ్బు ఎక్కువ వసూ
 లైంది. ఆ రోజు రవి ముఖంలో వెలుగు లేదు. ఆ ఎక్కువొచ్చిన

జ్యోతి

ఇరవై రూపాయలతో అతను తన పాతనష్టాన్ని పూడ్చుకోవాలని కూడా ఆలోచించలేదు. మరో వారం రోజుల్లోనే ఇంకో సినిమావేసి టికెట్టు పావలాయేపెట్టాడు. పాత ఇరవై రూపాయలు కూడా కలపగా ఈసారి ముప్పైరూపాయలు నష్టం వచ్చింది. అప్పుడే రవి ముఖంలో వెలుగును మళ్ళీ చూశాన్నేను. అతను అస్పష్టంగా గొణుక్కోవడంకూడా విన్నాన్నేను. “కొంత కాలం పాటు సినిమాలు వేయకూడదు—” లాభం వస్తుందేమోనన్న అనుమానం కలిగేకనే అతనీ నిర్ణయానికి వచ్చాడు.

కొంతమంది సన్నకారు ఉద్యోగస్తులు రవిదగ్గర డబ్బు దాచుకుంటూంటారు. వాళ్ళు బ్యాంకులో అకౌంట్ ఓపెన్ చేయలేరు. రవి దగ్గర ప్రతినెలా ఐదో పదో దాచుకుని ఒక్కసారిగా ఏ యాభయ్యో అయేక తీసుకుందామని వారి ఉద్దేశ్యం. రవి అందుకు ఆనందంగా అంగీకరిస్తాడు. కాని దగ్గరున్నది కదా అని దాన్ని వృధాగా పోనీయడమెందుకని ఎవరికై నా అప్పుగా ఇస్తాడు. ఆ అప్పు తిరిగి రాదు. రవి స్వంత డబ్బు తిరిగి ఇచ్చుకోవాల్సి వస్తుంది.

రవి దగ్గర ఏ డబ్బు సమకూరినా అప్పు రూపంలో ఎగిరి పోతుందని అతని భార్యకు తెలుసు. ఆ కాలనీలో ఆడవాళ్ళు ఒక స్కీము పెట్టుకున్నారు. అందరూ ప్రతినెలా ఒక పదిహేను రూపాయలు చొప్పున పెడుతూంటారు. అలా అంతా ఏడాది పాటు కట్టాలి కానీ ప్రతినెలా లాటరీ వేసి అందులో పేరు వచ్చిన వారికి ఏడాది డబ్బు ముందుగానే యిచ్చేస్తారు. కా నయితే ప్రతి నెలా పదిహేనూ మాత్రమే అలానే కడుతూ వుండాలి. ఆ డబ్బు వుంచడానికి అంతా శ్రీమతి రవిని ఎన్నుకున్నారు. అయితే అందుకామె అంగీకరించలేదని చాలా మంది గొణుక్కున్నారు. కానీ ఆమె భయం ఆమెది!

కష్టాల్లో కష్టాలు అన్నట్లు మా కాలనీ పరిస్థితే ఇలాగుంచే. ఉన్నవాళ్ళు చాలరన్నట్లు ఒకకొత్త వ్యక్తి ఊడిపడ్డాడు రవిప్రాణానికి అతను ఎవరోకాదు—అప్పారావు. అప్పారావు మా కాలనీలో ఉంటున్న కేశవులతో ఏదో దూరపు చుట్టరికం కలుపుకుని యిక్కడ దిగాడు. అప్పారావు రాకతో కాలనీఅంతా గగ్గోలెత్తిపోయింది?

వచ్చినరోజునే అతగాడు చుట్టుపక్కల ఇళ్ళలో సుమారు వంద రూపాయలు పడికేశాడట. మర్నాడు హిందీ, బెంగాలీ, ఒరియా వాళ్ళనుగూడ పలకరించేసి ఆ కబురూ ఈ కబురూ చెప్పి కొంత చిల్లర—యాభై అరవై రూపాయలూ సంపాదించాడట. ఇకనావంతు రానున్నదని తెలిసింది.

నాకు డబ్బు అప్పిచ్చే అలవాటులేదు. ఎందుకంటే తిరిగి అడిగే ధైర్యమూ, వసూలు చేసుకునే చాకచక్యమూ నాకులేవు. వదులుకోగల తాహతూలేదు. అందుకని సాధారణంగా నేనెవరికీ అప్పివ్వను. ఆ నెలలో నేను కొంచెం డబ్బు ఇబ్బందులలో కూడా ఉన్నాను. అప్పారావుబారినుంచి తప్పించుకునే ఉపాయాలనన్వేషించ సాగాను. నా ఆలోచన కొనసాగుతుండగానే ఆరోజు సాయంత్రం అయిదుంపావుకు అప్పారావే స్వయంగావచ్చి మా యింటి తలుపు తట్టాడు—తలుపు తీసిననేను ముందు కొయ్యబారిపోయినా— అంతలోనే అతిథిమర్యాదగా—“రండి—కూర్చోండి”—అన్నాను.

“నన్ను మీరెరిగి ఉంటారనుకుంటాను”—అన్నాడు అప్పారావు కుర్చీలో కూర్చుంటూ.

“తెలియక పోవడమేమిటి? ముళ్ళపూడిగారి వర్ణన. బాపుగారి బొమ్మ—అలా హృదయంలో ముద్రవేసుకుపోయా యనుకోండి”— అన్నాన్నేను.

“అయితే తెలిసుండి—మీరుచేసే అతిథి మర్యాద యిదేనా?” అన్నాడు అప్పారావు కొంచెం తీవ్రంగానే.

నేనుకాస్త తడబడ్డాను. అసలేనాకు మొహమాటం ఎక్కువని చాలామంది అంటారు. ఇంతసూటిగా మనిషి నన్ను నిలదీసేసరికి ఏమనాలో తెలియలేదు.

అప్పారావు కొంచెం నవ్వాడు. ఫరవాలేదు క్షమించానన్నట్లు ఉందానవ్వు—“మరోసారి చెబుతున్నాను. నాపేరు అప్పారావు. నేనిలాంటి చోట్లకురాను. చరిత్రకెక్కిన గణనీయులల్లో నేనూ ఒకడిని. అసలు నేనిక్కడికి వచ్చినందుకు ఆంధ్రులంతా నన్ను బ్రహ్మ రథం పట్టవలసింది. అలాంటిదిపోయి నేను స్వయంగా అందరిళ్ళకూ

వచ్చినా మర్యాద చేయడంకూడా తెలియకుండా పోతోంది. ఐ పిటీ
యూ ఆండ్రాస్ ఇన్ భువనేశ్వర్” — అన్నాడు.

అప్పారావు మాట్లాడేస్తుంటే నా బుర్రలో రకరకాల ఆలో
చనలు తిరిగేస్తున్నాయి. గొప్ప గొప్పవాళ్ళే ఇతగాడి బారినుండి
తప్పించుకోలేక అప్పులిచ్చేశారు. అటువంటిది — ఆప్టరాల్ నేనెంత?
అయినా ఓ ఊపుఊపి చూద్దామనుకుని —

“అయినా మీదిమాత్రం ఏమంత మర్యాద? ముక్కు ముఖం
ఎరుగని పెద్దమనిషిని పట్టుకొని — మీకు మర్యాద తెలియదు అనడం
మర్యాదేనా?”

“డై లాగు బాగోలేదు —” అనేశాడు అప్పారావు — “ఒకే
డై లాగులో మర్యాద అనేపదం మూడుసార్లు వాడారు. మిమ్మల్ని
మీరే పెద్దమనిషిని ఆత్మస్తుతి చేసుకున్నారు” — అంటూ చిరాగ్గా
ఓసారి టైము చూసుకున్నాడు.

నాకు భయమేసింది. నాదగ్గర అప్పారావు లోన్ అవర్స్
వేస్ట్ అయిపోతున్నాయి. అదంతా నాదగ్గర రాబట్టేడంటే చాలకష్టం.
ఇతగాడికి కొత్తా, పాతా, చిన్నా. పెద్దాలేదు కాబట్టి — తొందరగా
మంచిగా చిన్ననష్టంతో తేలిపోవాలి. అందుకని వెంటనే జేబులోంచి
అయిదురూపాయలుతీసి — “మిమ్మల్ని సన్మానించడానికి నాకింతకంటే
శక్తిలేదు. నన్ను క్షమించేయాలి” — అన్నాను.

అప్పారావు పోగ్గా ఆ అయిదు అందుకుని — “క్షమించడానికి
ఫీజవుతుంది, ఇంకో పైవ్!” అన్నాడు.

ఆరి పిడుగా అనుకుని మరోఐదు అతగాడికి సమర్పించుకుని
“మిమ్మల్ని సన్మానించగల ధీరుడొకడున్నాడు. అతడిపేరుర వి.
అక్కడికి తీసుకెడితే మీకు మంచి మర్యాద జరుగుతుంది” — అని
అతను జవాబిచ్చేలోగానే జోళ్ళుతొడుక్కుని గుమ్మం బయటకు
వచ్చేశాను.

రవిదగ్గరకు అప్పారావును తీసుకెళ్ళడానికో చిన్న కారణ
ముంది. ఒకరికొకరు ఎదురుగా ఉన్నప్పుడు ఈ యాంటీ మనుష్యుల
ప్రవర్తన ఎలాగుంటుందీ అన్నది తెలుసుకోవాలి. అందుకే అతన్ని

రవి దగ్గరకు తీసుకెళ్ళాను.

ఇక్కడ అప్పారావు ప్రవర్తన మరో విధంగా వుంది. చాలా వినయంగా మాట్లాడాడు. పరస్పర పరిచయాలు చేసేటప్పుడు అప్పారావు, రవీ ఒకరికొకరు తగలకుండా జాగ్రత్త తీసుకున్నాను. పై నున్నప్రకారం—పార్టీకిలూ, యాంటీ పార్టీకిలూ కలిస్తే పెద్దప్రేలుడు సంభవించి రెండింటి ఉనికి నశిస్తుంది. ఎందుకై నా మంచిదని ఆప్రమాదం జరక్కుండా జాగ్రత్త పడ్డాను.

అప్పారావు నెమ్మదిగా తనకున్న కష్టాలగురించి చెప్పాడు. రైలులో తనపర్సు పోయిందని చెప్పాడు. రవి ఇవన్నీ సగండాకా విని — “నాకీ విషయాలన్నీ మీరెందుకు చెపుతున్నారో అర్థంకాలేదు. మీకేమైనా అప్పుకావాలా?” అనడిగాడు.

రవి జోక్కుకి అప్పారావు ఒళ్ళంతా కదిలిపోయేలా నవ్వాడు. రవి సూక్ష్మబుద్ధిని అభినందించాడు. అంతావిని రవి మళ్ళీ అన్నాడు. “మీరు నవ్వనవసరంలేదు. నేను వేసింది జోకుకాదు. సన్ను పొగడ కండి. ఆ అవసరంలేకుండానే మీకు నేను అప్పిస్తాను. మీ అవసరం ఎంతో చెపితే నా శక్తికొలదీ నేను ప్రయత్నిస్తాను.”

అదే రవిలో వున్న మరొక విశేషం. అతను చాలా నిక్కచ్చి మనిషి. తనకుతోచిన మాట అనేస్తాడు. అందువల్ల ఎదుటి వాడు బాధపడుతాడేమోనని అతనాలోచించడు. ఎందుకంటే ఎదుటి వాడిని బాధించడం అతని వృద్ధేశ్యం కాదుకనుక. ఉన్నమాట అనడానికి జంకడమెందుకని అతను చాలాసార్లు నా దగ్గర అన్నాడు.

ప్రస్తుతం రవి అన్న మాటలకి అప్పారావు తెల్లబోయాడు. అతను - “ఓ వందరూపాయలుంటే చాలు ఇవ్వండి.” అన్నాడు నిరుత్సాహంగా. “బహుశా అంతుండదనుకుంటాను. డెబ్బై అయిదే వుందనుకుంటాను.” అంటూ రవి లేచివెళ్ళి డబ్బు తీసుకువచ్చాడు. “ఎనభై రెండు రూపాయలున్నాయి, కానీ ఈ రెండ్రూపాయలూ ఇంకోక్షణంలో మంగలి కివ్వాలి. అంచేత ఈ ఎనభయ్యి తీసుకోండి” అన్నాడు. అతని నిజాయితీ నాకుచాలా ఆశ్చర్యాన్ని కలిగించింది. రవి దగ్గర్నుంచి డబ్బు నేను అందుకుని అప్పారావుకిచ్చాను—

వాళ్ళిద్దరూ ఒకరికొకరు తగుల్తారేమోనన్న భయంతో. అయినావారు విడిచిన ఊపిరులు-గాలిలో తగుల్కున్నాయి కాబోలు-చిన్నస్పార్కు వచ్చింది. ఆసంగతి తెలియని రవి— “ఆస్పిచ్ లో చిన్న డిపెక్టు వుందండీ—అక్కడ రోజూ స్పార్క్ వస్తుంటుంది”—అంటేనేను నవ్వుకున్నాను. ఆస్పార్కు రవి యాంటీ అప్పారావని నాకు మరో సారి ఋజువు చేసింది.

అప్పారావు మాకాలనీలో నెలా పదిహేను రోజులున్నాడు. ఈనెలా పదిహేనురోజుల్లోనూ కాలనీలో అందరూ ప్రాణాలు గుప్పెట్లో పెట్టుకున్నారు. అతడెప్పుడు వెళ్ళిపోతాడా అని యెదురు చూశారు. అయితే అప్పారావుకు మాకాలనీలో సుఖంగా గడిచి పోయిందని చెప్పలేను. చాలామందితో అతను నాలుగైదురోజుల్లో మనియార్డరు వస్తుందనిచెప్పి డబ్బు తీసుకొన్నాడు. అందువల్ల వాళ్ళంతా అతనివెంటబడ్డారు. వాళ్ళనితప్పించుకుంటూ కొత్తఅప్పులు చేస్తూ అప్పారావు నెలాపదిహేనురోజులు గడిపేశాడు. ఆ తర్వాత అతను వెళ్ళిపోయాడు. వెళ్ళిపోయే ముందు అతనుచేసిన గొప్ప విశేషమైన పనేమిటంటే—రవి అప్పు తీర్చివేయడం.

అప్పారావులో విశేషమేమిటో చెప్పలేముగాని కాలనీలో ఎవరికీ అతనిమీద కోపంలేదు. అన్నిభాషలవారు అతన్నిగురించి చెప్పుకుని వినోదించారు. తమబాకి నతడు తీర్చనందుకు ఎవ్వరూ విచారించలేదుకాని, రవి బాకీనతడు తీర్చడం అందరికీ ఆశ్చర్యాన్ని కలిగించింది. అందుకు సంబంధించిన విశేషాలు కొంచెం ఆలోచించిన మీదటా, కేశవులుతో మాట్లాడినమీదట నాకు తెలిసాయి.

అప్పారావు అవసరం కోసం అప్పుచేసేవ్యక్తి. రాజులు మాంసం కోసంమాత్రమే వేటాడేవారా? వేట అనేదొక వినోదం. కొంతమంది వినోదార్థం మృగాలను వేటాడినట్లు-అప్పారావు అప్పును వేటాడుతాడు. ఏ ఆయుధప్రయోగమూ లేకుండా తనంతతానే మృగం లొంగిపోతే వేటగాడికి సరదావుండదు. అప్పారావుకూ అంతే! ఆయాచితంగా వచ్చిన అప్పునతడానందించలేడు. వేటాడి సంపాదించాలి. అప్పుడే అతనికి ఆనందం. అందుకే రవిఇచ్చిన అప్పు

నతడానందించలేక పోయాడు. ఏదో అడిగానుగదాని పుచ్చుకొన్నాడు. కానీ ఆసలు పుచ్చుకోవడానికే మనసొప్పలేదు. “చా-అతగాడి దగ్గర అప్పుతీసుకోవడంలో థ్రిల్ లేదు”ని కేశవుడితో అన్నాట్ట. అందుకే రవికి బుద్ధివచ్చేలా తిరిగి ఆడబ్బు అతని ముఖాన్నేకొట్టాట్ట. అలాంటి రవితో నాకు స్నేహముండడంవల్ల నన్నూ అతడు చిన్నచూపు చూశాట్ట. నేనుకూడా చాలా సులువుగా పదిరూపాయ లిచ్చేశానట, అదీకాక రవి ఇంకో విధంగాకూడా అప్పారావుకు నచ్చలేదు.

అప్పిచ్చిన వాడంటే ఎలాగుండాలి—ఎప్పుడిస్తారని అడగాలి. డబ్బు చాలా అవసరంగా వుంది-ఎంతో కొంత సర్దుక తప్పదని బ్రతి మాలాలి. ఈసారి అప్పుతీరిస్తే మళ్ళీ రెట్టింపు అప్పు ఇస్తానని ఆశ పెట్టాలి. అప్పుతీర్చకపోతే మీపెద్దవాళ్ళతో చెప్పి అల్లరిపెట్టిస్తానని బెది రించాలి. తక్షణం ఇస్తావా, తన్నమంటావా అని నిలదీయాలి. ఇలా సామదాన భేద దండోపాయా లుపయోగించే వాడిదగ్గర అప్పుతీసుకుం టేనే పుచ్చుకున్నవాడికి థ్రిల్ వుంటుందట! ఈ చతురోపాయాలనుంచి తప్పించుకోడానికి అతగాడు చతుష్షష్టికళలనూ ఉపయోగించి తన సామర్థ్యాన్ని ప్రయోగించి ఆనందిస్తాడు. అలా ఆనందించే అవకాశం అప్పారావుకి రవి ఇవ్వకపోవడంవల్ల—“అబ్బే - పైకొచ్చే లక్షణా లేమీలేవు” అని పెదవి విరిచాడు. అతను గురించి రవి “జన్మలో రవి లాంటి వాడిదగ్గర అప్పు తీసుకోకూడదు. అప్పుమీదే విరక్తిపుట్టేంత ప్రమాదముంది”—అని వాపోయాట్టతను. అయినా కాలనీలో కొంతమంది తనకానందం కలిగించారట, తన శక్తిసామర్థ్యాలు ప్రకటించుకునే అవకాశం కొంతయినా లభించడం వల్ల నే అతనిక్కడ నెలా పదిహేను రోజులుండ గలిగేదట.

ఏదేమయినా రవి అప్పారావులాంటి వాళ్ళకు నచ్చకపోవడం నాకు చాలా ఆనందం కలిగించింది. ఈ విధంగా రవికి కొంత మంది బాధయినా తప్పుతుంది.

అప్పారావు వచ్చివెళ్ళేక రవి అదృష్టం కొంచెం తిరిగిందని చెప్పవచ్చు. అప్పారావంతటివాడే రవికి బాకీ తీర్చేశాడు—మనం తీర్చకపోతే ఏం బాగుంటుందని చాలా మంది అతనికి బాకీలు తీర్చడం

మొదలుపెట్టారు. అతని పనిమాలకు కాస్త ఎక్కువగా డబ్బు రావడం మొదలయింది. అతని భార్య కూడా కొంచెం ఖర్చు తగ్గించింది.

హఠాత్తుగా ఇన్ని మార్పులు రావడంవల్ల రవి తట్టుకోలేక పోయాడు. అతని ముఖంలో కూడా కొంచెం కళ తగ్గినట్లయింది.

రవిలో యాంటీ అప్పారావు క్వాలిటీస్ తగ్గుతున్నట్లు నాకు అనిపించింది. అందుకు బహుశా ఒకే కారణముండి వుండాలి. కొద్ది నిమిషాల సేపు ఇద్దరూ ఒకే గదిలో దగ్గరదగ్గరగా కాలం గడపడం వల్లనే ఇది జరిగిందేమో!

నేను రవి శ్రేయోభిలాషిని. ఇదే మంచి అవకాశంగా తీసుకుని అతన్ని మార్చదల్చాను. అతనిలోని యాంటీ అప్పారావు లక్షణాలను క్రమంగా పోగొట్టి మామూలు మనిషిని చేయాలి. ఇంతకు మించిన అవకాశం నాకు మళ్ళీ దొరకదు. కానీ యిటీవల రవితో నాకు ఏకాంతం అంతగా దొరకడం లేదు. అతనివద్ద ఈ మధ్య ప్రతిక్షణమూ ఎవరో ఒకరు కనబడుతూనే వున్నారు. అందుచేత నా హితోపదేశం అలా అలా వాయిదా పడుతూనే వచ్చింది.

ఈలోగా మరో విశేషం జరిగింది.

మూర్తి అనే అతనికి ఫారిన్ ఛాన్సు వచ్చింది. కాలనీలో అంతా పార్టీ ఇవ్వాలని బలవంతం చేశారు. దానికి అతను—“ఈ ఫారిన్ ఛాన్సుకోసం నేను కొన్ని వందలు ఖర్చుపెట్టాను. పార్టీ చేయడానికి నా దగ్గర డబ్బులేదు. ఫారిన్ వెళ్ళడానికే ఇప్పుడు నాకు కొంత కాష్ కావాలి, మానాన్నగారూ వాళ్ళు ఇస్తానన్నది కాక ఇంకా రెండు వేలు అవసరపడుతుంది. అది అప్పుగా దొరక్కపోతే అసలు ఫారిన్ ప్రయాణమే ఆగిపోతుంది” అన్నాడు.

దాంతో అంతా చప్పబడిపోయారు. పార్టీమీద ఆశకంటే— డబ్బు ఇవ్వాలొస్తుందన్న భయం వాళ్ళను నిశ్శబ్దల్ని చేసింది. అయితే నాలుగు రోజుల అనంతరమే మూర్తి కాలనీలోని కొంత మంది తెలుగు వాళ్ళకు పార్టీచేశాడు. కొంచెం ఖరీదుగానే వుంది పార్టీ.

ఇందులో ఆశ్చర్యమేమీలేదు. అతనికి రవి దగ్గర అప్పు దొరికింది. ఒక్కసారిగా రెండువేలు పైచిలుకు రవి ఎక్కణ్ణించి తెచ్చాడూ అని చాలా మంది నొసలు చిట్లించారు. అది ఆఫీసులోని అడ్మినిస్ట్రేటివ్, అకౌంటు సెక్షన్ లోని వాళ్ళందరకూ తెలుసు. అతను ప్రావిడెంట్ ఫండ్ లోంచి అప్పు తీసుకున్నాడు.

అయితే రవి మూర్తికిచ్చినది రెండువేలు మాత్రమే కాదు. పార్టీ చేయడానికని మూడొందలు కూడా వేరే ఇచ్చాట్ట. ఆ డబ్బు ఇచ్చినది రవి కావడంవల్లనే తను దర్జాగా పార్టీకి డబ్బు ఖర్చు పెట్టిననీ లేకుంటే పార్టీ ఇచ్చేవాణ్ని కాదనీ మూర్తి చాలామంది దగ్గర అన్నాడు.

అలా మూర్తికి అప్పిచ్చేక రవిలో మళ్ళీ కొద్దికొద్దిగా కళ్ పెరగడం ప్రారంభించింది. అతని దగ్గరకు అప్పులడిగే వాళ్ళ రావడం మళ్ళీ ఎక్కువైంది. అతని భార్యకూడా మళ్ళీ తన పద్ధతిలో ఖర్చు ప్రారంభించింది.

పరిస్థితి చేయి దాటిపోతోందని గ్రహించిన నేను ఒక రోజు వీలుచేసుకుని రవితో ఏకాంతాన్ని కల్పించుకుని హితబోధ చేశాను — “చూడండి రవిగారూ—మీ దగ్గరేమీ ధనరాకులు మూలగడం లేదు. అవసరంతో వున్నవాళ్ళని ఆదుకోవడం ఉత్తమ మానవ ధర్మమన్న విషయం నేనూ కాదనను. కానీ మీరు ఎంతో శ్రమతో కూడబెట్టి డబ్బు ఇతరుల జల్సాలకోసం వృధాచేస్తున్నారు. మీ మంచితనాన్ని చేతకానితనంగా భావించి ఎంతోమంది మిమ్మల్ని మోసం చేస్తున్నారు. తెలిసుండీ మీరా మోసాన్ని ప్రోత్సహిస్తున్నారు. ఈ విధంగా మీరు మీ భార్యాబిడ్డలకు అన్యాయం చేస్తున్నారు కూడా—”

“మీరు చెప్పేది కాదని నేననను. కానీ నేనేంచేయను? అడిగే వాడి అవసరం నిజమైనదో—అబద్ధమైనదో—నాకెలా తెలుస్తుంది?”

“అందుకు మీకో ఉపాయం చెబుతాను వినండి. ఇప్పటికే

మీరు చాలామందికి సహాయం చేశారు. మూర్తికి రెండువేలుకూడా ఇచ్చారుగదా. మీరు డబ్బు ఇబ్బందుల్లో వున్నారంటే అంతా నమ్ముతారు. మీరే ఎదుటివాళ్ళని అప్పులడగడం మొదలు పెట్టండి. దాంతో మీకు బాకీ వున్నవాళ్ళంతా భయపడి—మరికొత్త అప్పులకు రావడం మానేస్తారు.”

రవి ముఖంలో ఆనందం స్పష్టంగా కనిపించింది. “చాలామంచి ఉపాయం చెప్పారండీ” అన్నాడతను. అంత ఆనందాన్ని అతని ముఖంలో ఈ మధ్యకాలంలో ఎన్నడూ చూడలేదు నేను. బహుశా అతనూ ఈ చిక్కునుంచి తప్పించుకునే ఉపాయాన్వేషణలో వున్నాడనీ—అది అనుకోకుండా నాద్వారా లభించిందనీ గ్రహించాను నేను. ఒక్క పిసరు గర్వం కలిగింది నాకు.

“థాంక్యూ ఫర్ ది కాంప్లైమెంట్” అన్నాను.

“లేదండీ—నేనే మీకు థాంక్సు చెప్పాలి. మంచి ఉపాయం చెప్పారు. నేనిప్పుడు నిజంగానే నలభై రూపాయల అవసరంలో వున్నాను. ఎలాగా అని ఆలోచిస్తున్నాను. మీరేమైనా సర్దుగలరా?”

అన్నాడతను.

తెల్లబోయాను. రవి అప్పుచేస్తున్నాడు. అదీ నా దగ్గర? నా ఉపాయం నామీదనే ప్రయోగిస్తున్నాడే అని ఓసారి మనసు చివుక్కుమన్నా వెంటనే ఆనందం కలిగింది—అతన్ని చాలా త్వరగా మార్చగలిగినందుకు. గంట క్రితమే బ్యాంకులోంచి తీసిన పది పదులు నా జేబులో వున్నాయి. అందులోంచి నాలుగు పదులతనికందించి—“తీసుకోండి-మీకు వీలున్నప్పుడే ఇవ్వండి” అన్నాను.

వెంటనే రవి ఫోన్ ఎత్తాడు—“ఎవరూ సత్యనారాయణగారా-సుధాకర్ వుంటే పంపించండి” అన్నాడు.

మరో రెండు నిమిషాల్లో సుధాకర్ వచ్చాడు. రవి అతన్ని నాకు చూపించి—“సుధాకర్ తెలుసుగదా మీకు. ఇతను ప్రావిడెంట్

నవలానుబంధం

ఫండ్ లోన్ కి అపై చశాట్ట. పాతలోన్ క్వియర్ చే సేగానీ కొ త
 లోన్ ఇవ్వరుగదా—అందుకు నలభై రూపా
 లోన్ పదిరోజుల్లో వస్తుంది. రాగానే మీకిచ్చిస్తాడు. పాపం నన్ను
 గాడు. నా దగ్గరలేదు. ఎలాగా అని ఆలోచిస్తుండగా మీరు దొరికారు”
 అని నాతో అని—“లోన్ రాగానే ఈ బాబుకి డబ్బు ఇచ్చేయ్—”
 అని సుధాకర్ తో ఒరియాలో చెప్పాడు. అతను మా ఇద్దరికీ నమస్క
 రించి-డబ్బు తీసుకుని వెళ్ళిపోయాడు.

నా స్వయంతు అణగిపోయింది. నేనొకటనుకుంటే జరిగినదిం
 కొకటి. రవిలో ఇప్పుడు యాంటీ అప్పారావు లక్షణం మరోకొత్తది
 తల ఎత్తింది. అదే — ఎదుటివాళ్ళచేతకూడా అప్పలిప్పించడం.

మార్చి 1977 సంచిక

లోపూర్తి నవల

కాలమిచ్చిన తీర్పు

రచన: మోచర్ల జయశ్యామల

మహాసూ ఫౌండేషన్ పుస్తకాల పరిశీలనాపట్రిక

పుస్తకం సంఖ్య	TPLA133M105
పుస్తకం పేరు	జ్యోతి
తారీఖు	31/10/24
ముందు అట్ట	YES
వెనుక అట్ట	NO
మొత్తం పేజీలు	33
పెద్ద సైజు పేజీలు	NO
ఖాళీ పేజీలు	1
లేని పేజీలు	NO
తయారు చేసినవది	AKSHAYA
పేజీలు విడదీసినవది	Rakeshvara
స్కాన్ చేసినవది	Ch. Ramya
పరీక్ష చేసినవది	prathyusha
పేజీలు సరిచూసినవది	
బైండింగు చేసినవది	
ప్యాకింగు చేసినవది	
పరిస్థితి	good